

Bruxelles, den 11.1.2018
COM(2018) 2 final

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

**Midtvejsevaluering af Horisont 2020: Maksimering af virkningen af EU's programmer
for forskning og innovation**

1. INDLEDNING

Forskning og innovation (FoI) er af afgørende betydning for at fastholde Europas socioøkonomiske model og værdier samt Europas globale konkurrenceevne. Dette gælder i stadig højere grad i en verden i hurtig forandring, hvor vores succes afhænger mere og mere af produktion af viden og af hurtigt at kunne omdanne den til innovation, snarere end af at udnytte naturressourcer eller sænke lønningerne. Bæredygtig vækst i fremtiden kan kun opnås ved at investere i FoI nu.

Horisont 2020, EU's rammeprogram for forskning og innovation (2014-2020), er et af EU's vigtigste aktiver med henblik på at nå dette mål. Det tager sigte på at stimulere økonomisk vækst og jobskabelse ved at sammenkoble FoI, fremme af videnskabelig topkvalitet og industrielt lederskab og håndtering af samfundsmæssige udfordringer.

I overensstemmelse med retningslinjerne for bedre lovgivning¹ foretog Kommissionens tjenestegrene en omfattende midtvejsevaluering af de første tre år af programmets gennemførelse². Mere end 3 500 interessenter deltog i den offentlige høring om midtvejsevalueringen, og der blev indsendt mere end 300 udførlige positionspapirer.

Tre yderligere selvstændige midtvejsevalueringer drejede sig om Det Europæiske Institut for Innovation og Teknologi (EIT)³, offentlig-offentlige partnerskaber (P2P'er), der er etableret i henhold til artikel 185⁴ i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF), og offentlig-private partnerskaber (OPP'er, der gennemføres via fællesforetagender), som er etableret i henhold til artikel 187⁵ i TEUF. Særlige uafhængige ekspertgrupper foretog også en midtvejsevaluering af de ni kontraktlige offentlig-private partnerskaber⁶ og en af de direkte aktioner, der blev gennemført af Det Fælles Forskningscenter⁷.

Midtvejsevalueringen udgjorde dokumentationsgrundlaget for rapporten og de fremadrettede henstillinger⁸ fra den uafhængige Gruppe på Højt Plan om maksimering af virkningen af EU's FoI-programmer under ledelse af Pascal Lamy (Lamy-Gruppen på Højt Plan).

Som krævet i artikel 32 i forordningen om oprettelse af Horisont 2020⁹ er formålet med denne meddelelse at gøre EU's institutioner opmærksom på de vigtigste resultater (afsnit 2) og erfaringerne fra den overordnede evaluering (afsnit 3). Dette omfatter mulige

¹ https://ec.europa.eu/info/files/better-regulation-guidelines_en.

² SWD(2017) 220 In-depth interim evaluation of Horizon 2020.

³ SWD(2017) 352 Final.

⁴ SWD(2017) 340 Final.

⁵ SWD(2017) 339 Final.

⁶ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6de81abe-a71c-11e7-837e-01aa75ed71a1>.

⁷ http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC107957/jrc_implementation_review_web-final.pdf.

⁸ "LAB – FAB – APP – Investing in the European future we want", rapport fra Den Uafhængige Gruppe på Højt Plan om Maksimering af Virkningen af EU's Forsknings- og Innovationsprogrammer af 3. juli 2017.

⁹ Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 1291/2013 af 11. december 2013.

forbedringer og retningslinjer for fremtiden, herunder de første reaktioner på henstillingerne fra Lamy-Gruppen på Højt Plan om Maksimering af Virkningen.

2. HOVEDKONKLUSIONER AF MIDTVEJSEVALUERINGEN AF HORISONT 2020

De andre EU-institutioner tilsluttede sig konklusionerne fra midtvejsevalueringen: Europa-Parlamentet (EP)¹⁰, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU)¹¹, Regionsudvalget (RU)¹² og senest Rådet (konkurrenceevne) i Rådets konklusioner¹³ af 1. december 2017. Medlemsstaterne vedtog ligeledes en udtalelse gennem Udvalget for det Europæiske Forskningsrum og Innovation (ERAC)¹⁴. Det er den almindelige opfattelse, at gennemførelsen af Horisont 2020 i det store hele er en succes.

Horisont 2020 er attraktivt og relevant. Deltagerne kommer fra de bedste institutioner og virksomheder i og uden for Europa og dækker en bred vifte af discipliner. Interessenterne udtrykker stor tilfredshed med programmet, hvilket fremgår af den vedvarende interesse for dets meget konkurrenceprægede indkaldelser. **Mere end halvdelen af deltagerne i Horisont 2020 er nytilkomne i forhold til det tidligere rammeprogram (RP7).** Erhvervslivets deltagelse er steget, idet 23,9 % af budgettet til industrielle teknologier og støtteteknologier og samfundsmæssige udfordringer går til SMV'er – langt over målsætningen på 20 %. Horisont 2020 har reageret fleksibelt på nye politiske prioriteringer, såsom migration og nødsituationer som f.eks. udbruddene af Ebola og Zika.

Programmet giver enestående muligheder for samarbejde og netværksaktiviteter. Hver femte videnskabelige publikation inden for Horisont 2020 er resultatet af et samarbejde mellem højere læreanstalter og den private sektor. Horisont 2020 fører til flere tværfaglige publikationer end RP7. De kontraktlige OPP'er, der samler den private sektor og Kommissionen om en fælles fastlæggelse af forsknings- og innovationsdagsordener, skaber merværdi ved at styrke det tværsektorielle samarbejde og fremme innovation.

Horisont 2020 er på rette spor med hensyn til at yde et væsentligt bidrag til jobskabelse og vækst. Selv om Horisont 2020 udgør mindre end 10 % af de samlede offentlige udgifter til FoU i EU, viser makroøkonomiske modeller, at den forventede socioøkonomiske virkning senest i 2030 vil nå op på omkring 600 mia. EUR og 179 000 arbejdspladser¹⁵. Desuden støtter programmet gennemførelsen af EU's politiske mål gennem sit fokus på videnskabelig topkvalitet, industrielt lederskab og samfundsmæssige udfordringer¹⁶.

¹⁰ EP T8-0253/2017, betænkning om vurdering af gennemførelsen af Horisont 2020 med henblik på midtvejsevalueringen og forslaget til det 9. rammeprogram.

¹¹ EØSU's informationsrapport INT/807, Horisont 2020 (evaluering).

¹² RU's udtalelse SEDEC-VI/026, Den lokale og regionale dimension af Horisont 2020 og det nye rammeprogram for forskning og innovation.

¹³ Fra den foreløbige evaluering af Horisont 2020 hen imod det niende rammeprogram – Rådets konklusioner (vedtaget 1.12.2017) <http://www.consilium.europa.eu/media/31888/st15320en17.pdf>.

¹⁴ ERAC 1207/17, ERAC's udtalelse om midtvejsevalueringen af Horisont 2020 og det kommende rammeprogram.

¹⁵ SWD(2017) 220 In-depth interim evaluation of Horisont 2020, afsnit 8.4, s. 141 og s. 144.

¹⁶ Udgiftsmålene for bæredygtig udvikling og klimaforandringer er dog endnu ikke nået, så indsatsen er blevet intensiveret i det endelige arbejdsprogram.

Topkvalitet som det centrale underliggende princip sikrer kvalitet. Eftersom topkvalitet har været et hovedkriterium for tildelingen af midler, har det bidraget til, at de første videnskabelige publikationer under Horisont 2020 nævnes dobbelt så hyppigt som verdensgennemsnittet. Patenter frembragt gennem programmet er af højere kvalitet og har en højere sandsynlig kommerciel værdi end lignende patenter, der frembringes andre steder. Horisont 2020 har allerede støttet omkring 17 Nobel-prismodtagere.

Bestræbelserne på forenkling har givet bonus. De omfattende forenklingsforanstaltninger (f.eks. ét sæt regler, elektronisk underskrivelse af tilskudsaftaler, deltagerportalen som det centrale kontaktpunkt for interaktion med deltagere, én godtgørelsessats, fast takst for indirekte omkostninger) har i høj grad reduceret den administrative byrde og omkostningerne, hvilket har nedbragt den tid, det tager at bevilge tilskud, væsentligt (110 dage hurtigere end under RP7). Interessenterne sætter pris på den forenklede finansieringsmodel, der ikke har sænket medfinansieringsniveauet for støttemodtagerne.

Horisont 2020 har sikret tydelig merværdi for EU. Programmet giver stordriftsfordele samt øget rækkevidde og hastighed i forhold til national og regional støtte til FoI og øger derved EU's tiltrækningskraft som et område for forskning og innovation. Programmets additionalitet (dvs. at det ikke træder i stedet for national finansiering¹⁷) er meget stærk. Dele af programmet, som er rettet mod enkeltmodtagere såsom SMV-instrumentet, Det Europæiske Forskningsråd og Marie Skłodowska Curie-aktionerne tilfører EU-merværdi i kraft af den fælleseuropæiske konkurrence og deres strukturerende indvirkning på de nationale FoI-systemer.

Horisont 2020 giver valuta for pengene. Administrationsudgifterne til Horisont 2020 er lavere end under RP7 takket være den omfattende uddelegering af programgennemførelsen til specialiserede gennemførelsesorganer og den harmoniserede gennemførelse gennem det fælles støttecenter for Horisont 2020. Administrationsudgifterne ligger under målet på 5 %. De er især lave for gennemførelsesorganerne og EIT.

Evalueringerne af partnerskabsinitiativer, der har modtaget støtte under Horisont 2020, viser, hvor effektive de er med hensyn til at mobilisere yderligere private og offentlige midler og til at skabe sammenhæng mellem FoI-prioriteringerne i hele Europa.

I den foreløbige evaluering af EIT konkluderede man, at instituttet bidrager til at afhjælpe strukturelle svagheder i EU's innovationskapacitet. EIT's videns- og innovationsfællesskaber (VIF'er) tilfører EU-merværdi ved at stimulere tætte og effektive forbindelser mellem uddannelse, forskning og innovation på tværs af en række forskelligartede overordnede udfordringer. EIT er den rette platform til at iværksætte og udbygge VIF'er, hvis uddannelsesprogrammer kombinerer teknisk viden med uddannelse i iværksætteri og innovation, direkte adgang til virksomheder og international mobilitet.

Offentlig-offentlige partnerskaber i henhold til artikel 185, f.eks. Eurostars2, et fælles forsknings- og udviklingsprogram for Østersøen (BONUS), har skabt langsigtede FoI-partnerskaber og netværk mellem aktører, der finansierer forskning, og regeringer og bidrager dermed til Det Europæiske Forskningsrum (EFR). De mobiliserer betydelige investeringer i transnationale forskningsprojekter på vigtige politikområder med et stadig

¹⁷ SWD(2017) 220 In-depth interim evaluation of Horisont 2020, afsnit 8.2.2.3, s. 114.

mere globalt indsatsområde. Den væsentligste styrke for alle **offentlig-private partnerskaber under artikel 187**, f.eks. CleanSky2 og biobaserede industrier (BBI), er deres evne til at inddrage og udnytte strategiske partnere i industrien på prioriterede indsatsområder for EU på tværs af grænser og sektorer og deres direkte bidrag til konkurrenceevnen og EU's politiske mål. De skaber forbindelse mellem aktiviteter i hele innovationscyklussen og bidrager til at afhjælpe fragmenteringen i deres respektive sektorer ved at skabe langsigtede prækompetitive samarbejdsnetværk, der samler interessenter, der ikke tidligere har været forretningsmæssigt forbundne. Man konstaterede, at **kontraktsuelle OPP'er**, f.eks. fremtidens fabrikker og energieffektive bygninger, stort set havde nået deres mål, var fleksible og blev forvaltet effektivt og samlede store industrielle partnere i EU-ledede strategier med en gensidig forståelse af projektresultater i industrien og en høj grad af gennemsigtighed, åbenhed og deltagelse, herunder hos SMV'er.

3. INDHØSTEDE ERFARINGER, SOM KAN MAKSIMERE VIRKNINGERNE AF FREMTIDIGE RAMMEPROGRAMMER

Hovedformålet med den samlede foreløbige evaluering var at uddrage erfaringer til fremtidig brug baseret på en analyse af både stærke og svage sider. Disse vil bidrage til at forbedre gennemførelsen af Horisont 2020 i programmets sidste tre år (2018-2020) samt EIT og initiativer i henhold til artikel 185 og 187.

Den samlede evaluering indeholder også mere langsigtede erfaringer¹⁸, der kan anvendes ved udformningen af det efterfølgende rammeprogram for perioden efter 2020. I det endelige Horisont 2020-arbejdsprogram for 2018-2020 afprøver man allerede nogle af løsningerne, der skal bruges på de indhøstede erfaringer på længere sigt, herunder en pilotfase for et kommende Europæisk Innovationsråd (EIC) og anvendelsen af faste beløb som alternativ til godtgørelse af omkostninger på visse områder.

Nedenstående er et sammendrag af de vigtigste erfaringer og forslag til forbedringer.

3.1. Investere mere ambitiøst

Horisont 2020 viser sig at være underfinansieret – programmets øgede tiltrækningskraft og fortsatte relevans har resulteret i kraftig overtegning (en succesrate på bare 11,6 % sammenlignet med 18,5 % for RP7). Der ville have været behov for yderligere 62,4 mia. EUR for at finansiere alle forslag, der er evalueret uafhængigt over den strenge kvalitetstærskel. Denne underfinansiering udgør en offer-kapitalomkostning for Europas lovende FoI-potentiale og er spild af ressourcer for sagsøgerne (som brugte omkring 636 mio. EUR om året til at udarbejde forslag¹⁹).

I forbindelse med midtvejsevalueringen af Horisont 2020 opfordrer Europa-Parlamentet med støtte fra Regionsudvalget ligeledes bl.a. EU til at undgå nedskæringer i budgettet til Horisont 2020 og til at bevilge mindst 120 mia. EUR til det efterfølgende program. ERAC opfordrer til proportionalitet mellem budget og ambitioner. I Rådets konklusioner understreger man ligeledes behovet for at prioritere FoI på tværs af alle relevante EU-politikker og for at bevilge betydelige midler til det fremtidige program.

¹⁸ SWD(2017) 220 In-depth interim evaluation of Horisont 2020, afsnit 12, s. 186.

¹⁹ SWD(2017) 220 In-depth interim evaluation of Horisont 2020, afsnit 7.3.2, s. 60.

Lamy-Gruppen på Højt Plan anbefaler, at man prioriterer FoI og afsætter flere midler til dette område i EU's og medlemsstaternes budgetter. Gruppen foreslår, at en fordobling af budgettet for programmet efter 2020 er den bedste investering, EU kan foretage for at bringe sine investeringer på linje med sine vigtigste konkurrenter og realisere potentialet i ufinansierede forslag af høj kvalitet, som i dag går til spilde (dvs. at tilstræbe finansiering til mindst 30 % af forslagene af høj kvalitet).

Kommissionen noterer sig opfordringen fra Gruppen på Højt Plan og andre EU-institutioner om at investere mere i FoI gennem det fremtidige rammeprogram i lyset af det nuværende programs styrker og merværdi for EU. EU-finansiering til FoI bør ledsages af ambitiøse nationale og regionale midler for at nå investeringsmålet for FoU på 3 % af EU's BNP.

3.2. Fortsat forenkling

Horisont 2020 har gjort store fremskridt med hensyn til forenkling sammenlignet med RP7, men forenkling er en vedvarende proces, der kræver konstante forbedringer.

EU's institutioner noterer sig og værdsætter de betydelige fremskridt, der er gjort med forenkling, og understreger ligeledes behovet for at fortsætte. EØSU betragter dette som en måde at udvide kredsen af ansøgere på, mens ERAC betragter fortsat forenkling som en metode til udformning af endnu mere brugervenlige værktøjer og regler.

Ambitionen for Lamy-Gruppen på Højt Plan er at gøre EU til verdens mest attraktive bidragsyder til FoI (# 7 Simplify further (yderligere forenkling)). Dette indebærer en dramatisk begunstiggelse af virkning frem for proces, f.eks. ved at minimere dokumentationen, gøre indkaldelserne mere fleksible (herunder med hensyn til valg af instrument og omkostningsberegning) og inden for FoI-konsortier at tilpasse sig ændrede tendenser og nye muligheder. Gruppen foreslår en afvejning af reduktionen af indberetningsforpligtelserne mod muligheden for at modtage løbende og tidstro data om projekternes virkninger.

Kommissionen fortsætter sit arbejde for forenkling, bl.a. gennem pilotaktioner i det seneste arbejdsprogram for Horisont 2020. Baseret på erfaringerne med disse pilotprojekter vil Kommissionen gennemføre yderligere forenklinger for at støtte hurtigere innovationscyklusser og mindske den administrative byrde. Med henblik herpå vil Kommissionen undersøge mulighederne for at: forenkle det nuværende system for godtgørelse af faktiske omkostninger øge accepten af sædvanlige former for regnskabspraksis øge anvendelsen af projektf finansiering med engangsbeløb i forhold til gennemførelse af aktiviteter og andre forenklede finansieringsformer reducere byrden ved udarbejdelse og indgivelse af forslag mindske tidsrummet frem til udbetaling af tilskud og forbedre tilbagemeldingerne til ansøgerne.

3.3. Støtte banebrydende innovation

Takket være EU's rammeprogrammer er Europa et globalt videnskabeligt kraftcenter. Europa klarer sig dog ikke lige så godt inden for innovation. Midtvejsevalueringen af Horisont 2020 har afdækket et vist potentiale for støtte til banebrydende, markedsskabende innovation, men man konkluderer, at denne støtte skal styrkes væsentligt; f.eks. udnytter kun et forholdsvis begrænset antal virksomheder, der

modtager tilskud, de finansielle instrumenter under Horisont 2020²⁰. Dette kan hindre opskalering af unge, innovative virksomheder til europæisk og internationalt niveau.

Europa-Parlamentet understreger også betydningen af innovation i almindelighed og af opskalering af banebrydende innovation, mens Rådet i sine konklusioner understreger betydningen af at støtte hele værdikæden, herunder stærkt risikobetonede disruptive teknologier, mens det fremtidige EIC bør støtte banebrydende innovationer og opskalering af innovative virksomheder. Regionsudvalget og ERAC nævner også dette i deres udtalelser.

Lamy-Gruppen på Højt Plan anbefaler støtte til innovation (f.eks. teknologisk, social, forretningsmodeller) på tværs af alle EU's politikområder. Dette vil skabe et fælles regelsæt, som fremmer iværksætteri, den europæiske industris konkurrenceevne på det globale marked og dens førende rolle inden for den igangværende industrielle revolution (# 2 Build a true EU innovation policy that creates future markets (opbygning af en ægte europæisk innovationspolitik, der skaber fremtidige markeder)). Lamy-Gruppen foreslår, at man fremmer og investerer i innovative idéer med potentiale for hurtig opskalering gennem et europæisk innovationsråd (EIC), der har beføjelser til at investere i iværksættere og virksomheder – uanset størrelse, sektor eller modningsgrad – med risikofyldte innovationer, potentiale for hurtig opskalering i krydsfeltet mellem forskellige teknologier og discipliner. Den anbefaler desuden (# 4 Design the EU R&I programme for greater impact (udforme EU's FoI-program til at have større gennemslagskraft)), at EIC udformer nye processer for evaluering og udvælgelse af forslag for bedre at kunne indfange risikobetonede projekter med høj forrentning, indfører større fleksibilitet i forvaltningen af tilskud ("stop-go"-beslutninger) og tolererer fejl.

Kommissionen anerkender den voksende betydning af markedsskabende innovation²¹ og vil overveje, hvordan man yderligere kan støtte det fremover på baggrund af de aktuelle foranstaltninger inden for det digitale indre marked, energiunionen og kapitalmarkedunionen. Mængden af venturekapital i Europa ligger på en femtedel af niveauet i USA. Den nye generation af virksomheder i den kollaborative økonomi og digitale økonomier opstår primært fra USA og Asien. Kommissionen har allerede taget skridt til at opbygge en industripolitik, digitalisere EU's erhvervsliv og udvikle den kollaborative økonomi²².

Med udgangspunkt i de seneste resultater med innovationsstøtte gennem SMV-instrumentet, samarbejdsprojekter og offentlig-private partnerskaber bør det fremtidige rammeprogram yde støtte hurtigere og mere fleksibelt. Det bør udnytte komplementariteten mellem tilskud og finansielle instrumenter med henblik på at tiltrække og opskalere unge og hurtigtvoksende innovative virksomheder på internationalt og europæisk plan, forbedre markedets udnyttelse af FoI-resultaterne og fremskynde innovationsspredning. Målet bør være at bringe Europa i front med hensyn til markedsskabende innovation. Med henblik på dette iværksættes en første pilotfase for et kommende europæisk innovationsråd i det sidste arbejdsprogram for Horisont 2020. Erfaringerne med denne første fase vil sammen med strategisk støtte fra den nyligt

²⁰ SWD(2017) 220 In-depth interim evaluation of Horisont 2020, afsnit 8.2.2.3, s. 111, og 8.2.3.3, s. 123.

²¹ SWD(2017) 220 In-depth interim evaluation of Horizon 2020, afsnit 8.2.2.3 s. 111 og 8.2.3.3 s. 123.

En ny strategi for Unionens industripolitik, se COM(2017) 479.

oprettede gruppe af innovatorer på højt plan²³ danne grundlag for yderligere beslutningstagning om et fuldt udbygget EIC.

3.4. Skabe større gennemslagskraft gennem opgaveorientering og inddragelse af borgerne

I midtvejsevalueringen peger man på behovet for større gennemslagskraft og mere opsøgende arbejde over for borgerne²⁴. Dette er ikke kun vigtigt for at forbedre kommunikationen om FoI's bidrag til løsning af samfundsmæssige og teknologiske udfordringer; inddragelse af borgere, kunder og slutbrugere i fastlæggelsen af programmets dagsorden (med-udformning) og dets gennemførelse (samskabelse) fører til mere innovation ved at stimulere brugerdreven innovation og efterspørgslen efter innovative løsninger. Dette vil også være en reaktion på muligheden for senere at indføre en tilgang, der i højere grad er fokuseret på gennemslagskraft og er mere opgaveorienteret²⁵. Arbejdsprogrammerne for Horisont 2020 har allerede banet vejen for opgaveorientering ved at benytte fokusområder som springbræt.

Alle EU's institutioner understreger vigtigheden af at inddrage borgerne mere og maksimere virkningerne af rammeprogrammet. Regionsudvalget er meget eksplicit med hensyn til at tilskynde til vedtagelsen af en ny, supplerende opgavebaseret tilgang. I ERAC's og Rådets konklusioner peger man på behovet for at sikre en bedre og vedvarende opsøgende indsats over for samfundet, og man opfordrer til, at man udforsker en opgaveorienteret indgangsvinkel.

Lamy-Gruppen på Højt Plan tager denne analyse op i flere af sine henstillinger. Den foreslår, at man definerer FoI-opgaver, der har potentiale til at skabe forandring, og som mobiliserer mange aktører og investorer til gennemførelsen, herunder gennem offentlige indkøb af innovation (# 5: Adopt a mission-oriented, impact-focused approach to address global challenges (anlægge en opgaveorienteret tilgang med fokus på gennemslagskraft for at afhjælpe globale udfordringer)). Lamy-Gruppen fremfører FN's mål for bæredygtig udvikling (SDG) som en global referenceramme for definitionen af sådanne opgaver. Gruppen slår til lyd for inddragelse af borgerne i fastlæggelsen af opgaverne og mere borgervidenskab (# 8 Mobilise and involve citizens (mobilisere og inddrage borgerne)). Den argumenterer for en mere effektiv markedsføring af EU's FoI, f.eks. gennem en bredere formidling af resultater og virkninger (# 11 Capture and better communicate impact (indfange og formidle virkningen bedre)). For at fremme innovationen anbefales det i Lamy-rapporten, at sektorspecifikke politikker integreres fuldt ud i innovationspolitikkerne. Den lægger stor vægt på at opnå et program, som drives frem af formål og virkninger frem for instrumenter, med et finpudset evalueringssystem for forslag og større fleksibilitet (# 4 Design the EU R&I programme for greater impact (udforme EU's FoI-program til at have større gennemslagskraft)).

Via det endelige arbejdsprogram for Horisont 2020 er Kommissionen allerede i færd med at udnytte nogle af de indhøstede erfaringer i form af virkninger og en opsøgende indsats over for borgerne (f.eks. gennem tydeligere erklæringer om virkninger og styrket formidling og udnyttelse af forskningsresultaterne). Det fremtidige program bør som udgangspunkt opbygges omkring en tydelig interventionslogik og differentieret

²³ <https://ec.europa.eu/research/eic/index.cfm?pg=hlg>.

²⁴ Dette understøttes også af henstillingen fra ekspertgruppen på højt plan, der gennemførte den efterfølgende evaluering af RP7: "bringe videnskaben tættere på borgerne" COM(2016) 5 final.

²⁵ Idem "sikre fokus på kritiske udfordringer og muligheder i et globalt perspektiv" COM(2016) 5 final.

evaluering af forslag. Det vil tage udgangspunkt i klare og så vidt muligt praktisk gennemførlige og kvantificerede forventede langsigtede virkninger, resultater på mellemlang sigt og på kort sigt for at støtte EU's politiske prioriteringer, FN's mål for bæredygtig udvikling og gennemførelsen af Parisaftalen.

På grundlag af resultaterne af midtvejsevalueringen og under hensyntagen til rækkevidden og hovedindholdet af arbejdsprogrammerne for Horisont 2020 bør FoI-opgaverne (videnskabelige, teknologiske, sociale osv.) for 2018-2020 i det næste program skabe større indvirkning, sikre et bedre opsøgende arbejde og tilskynde til en systemisk tilgang. De bør beskæftige sig med EU's politiske målsætninger, indfange befolkningens fantasi (gå i dialog med folk om værdier, gøre dem til en del af processen og gøre dem stolte af at være europæere), knytte forbindelser mellem forskellige fagområder og sektorer og gå videre end det, der er muligt i dag.

3.5. Skabe større synergi med andre af EU's finansieringsprogrammer og EU-politikker

Der findes allerede synergier mellem Horisont 2020 og andre EU-programmer, f.eks. de europæiske struktur- og investeringsfonde (ESIF), Den Europæiske Fond for Strategiske Investeringer (EFSD), instrumenterne for eksterne forbindelser, Connecting Europe-faciliteten og den fælles landbrugspolitik. Ikke desto mindre bør de styrkes yderligere og gøres mere effektive²⁶. Navnlig ved at bygge på synergier med ESIF og strategier for intelligent specialisering²⁷ kan FoI-kapacitet, der er opbygget over det seneste årti i mindre fremskridtsrige regioner, bedre anvendes til projekter, der støttes via rammeprogrammet, og til at øge deltagelsen i tværnationale FoI-netværk og -aktiviteter.

Europa-Parlamentet lægger i sin udtalelse stor vægt på synergier mellem EU's finansieringsprogrammer, som det anser for afgørende for at gøre investeringerne mere effektive, idet man navnlig udnytter strategier for intelligent specialisering. Parlamentet opfordrer til øgede synergier mellem det fremtidige rammeprogram og andre dedikerede EU-fonde til støtte for FoI. I udtalelsen fra ERAC anfører man, at synergierne mellem ESIF og rammeprogrammet bør udvikles på systemisk niveau allerede i programmeringsfasen. I Rådets konklusioner opfordrer man ligeledes til synergier, sammenhæng, kompatibilitet og komplementaritet.

Lamy-Gruppen på Højt Plan anbefaler, at fremtidige finansieringsprogrammer udformes med komplementære, gensidigt forstærkende og interoperable interventionslogikker for at støtte kapacitetsopbygning i regioner, der halter bagefter med hensyn til innovation (# 6 Rationalise the EU funding landscape and achieve synergy with structural funds (rationalisere EU's støtteordninger og opnå synergi med strukturfondene)).

Kommissionen vil udnytte de erfaringer, der er indhøstet i fællesskab ved gennemførelsen af den nuværende generation af støtteprogrammer (f.eks. indførelsen af et kvalitetsmærke (Seal of Excellence²⁸)), og vil fokusere på at styrke synergier fra udformningsfasen for programmerne for at sikre, at de forskellige instrumenter og

²⁶ Dette understøttes også af henstillingen fra ekspertgruppen på højt plan, der gennemførte den efterfølgende evaluering af RP7: "samordne forsknings- og innovationsrelaterede instrumenter" COM(2016) 5 final.

²⁷ COM(2017) 376, Styrkelse af innovation i Europas regioner: Strategier for robust, inklusiv og bæredygtig vækst.

²⁸ <https://ec.europa.eu/research/soe>.

programmer dækker hele innovationskæden. Dette vil ske ved i højere grad at bringe prioriteringerne på linje med hinanden gøre medfinansieringsordningerne mere fleksible med henblik på at samle ressourcerne på EU-plan og forbedre kompatibiliteten af regler (f.eks. gøre det muligt at anvende "Seal of Excellence" automatisk). I det fremtidige program vil der også fortsat blive ydet støtte til politikudformning.

3.6. Styrkelse af det internationale samarbejde

Det internationale samarbejde om FoI er afgørende for at sikre adgang til talenter, viden, knowhow, faciliteter og markeder verden over for effektivt at løse globale udfordringer og for at opfylde globale forpligtelser. Selv om Horisont 2020 når bredt ud internationalt og er åbent for deltagelse fra den øvrige verden, er tredjelandes deltagelse faldet sammenlignet med RP7, så det internationale samarbejde skal intensiveres yderligere for løbende at styrke Europas FoI-ekspertise og konkurrenceevne og løse globale samfundsmæssige udfordringer.

Europa-Parlamentet opfordrer til at styrke det internationale FoI-samarbejde, herunder med associerede partnere og vækstøkonomier, så hurtigt som muligt gennem konkrete tiltag. Parlamentet fremhæver desuden værdien af forskningsdiplomati. I Rådets konklusioner bekræfter man på ny betydningen af gensidighed.

Lamy-Gruppen på Højt Plan lægger også stor vægt på internationalt samarbejde (# 10 Make international R&I cooperation a trademark of EU R&I (gøre internationalt samarbejde til et varemærke for EU's FoI)). Gruppen anbefaler, at man stimulerer det internationale samarbejde yderligere og åbner programmet for samarbejde med de bedste og yder støtte til alles deltagelse på grundlag af gensidig medfinansiering i partnerlandene.

Kommissionen er enig i, at det er vigtigt at styrke det internationale samarbejde inden for FoI. Dette er netop et af målene for det sidste arbejdsprogram for Horisont 2020. Kriterier og regler bør overvejes med henblik på at inddrage tredjelande baseret på ekspertise inden for FoI. Ved konsekvensanalysen af det fremtidige program kan man overveje forskellige muligheder for at stimulere det internationale samarbejde med henblik på at sikre, at EU's forskere kan samarbejde med de bedste og mest hensigtsmæssige FoI-partnere i verden.

3.7. Styrke åbenhed

Der er behov for at bygge videre på de store fremskridt, der er gjort med hensyn til at gøre videnskabelige publikationer og data fra Horisont 2020-programmet frit tilgængelige for bredere videnskabelige kredse og for offentligheden. Indtil videre er mindre end 70 % af de publikationer, der fremstilles inden for Horisont 2020, imidlertid frit tilgængelige, og der er ingen klare tegn på forbedring.

I Europa-Parlamentets udtalelse slår man til lyd for det generelle princip om fri adgang, og ERAC betragter politikken om 100 % fri adgang i Horisont 2020 som en tydelig foranstaltning til fremme af udvekslingen af viden. Det er vigtigt at nævne, at man i Rådets konklusioner om overgangen til et system for åben videnskab²⁹ giver værdifuld vejledning for fremtiden, mens Rådet i sine konklusioner om den foreløbige evaluering af

²⁹ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9526-2016-INIT/da/pdf>.

Horisont 2020 sætter fokus på den rolle, som åben videnskab har for at fremme gennemslagskraft og gennemsigthed.

Gennem hele rapporten fra Lamy-Gruppen på Højt Plan henviser man til fremme af åben videnskab (og navnlig fri adgang) som centrale vejledende principper, der bør belønnes (# 3 Educate for the future and invest in people who will make the change (uddanne for fremtiden og investere i mennesker, der vil skabe forandring)).

Kommissionen vil videreudvikle sine politikker til støtte for dagsordenen for åben videnskab³⁰. På grundlag af erfaringerne med gennemførelsen af Horisont 2020 bør alle publikationer være frit tilgængelige og alle data bør være "Findable, Accessible, Interoperable and Re-usable" (FAIR-princippet om, at data skal kunne findes, være tilgængelige, interoperable og kunne videreanvendes). Kommissionen vil undersøge mulighederne for i det næste rammeprogram fuldt ud at integrere åben videnskab som et middel til at styrke videnskabelig ekspertise, idet man drager nytte af borgernes deltagelse, bedre reproducerbarhed af resultaterne og øget videreanvendelse af forskningsdata.

3.8. Rationalisere finansieringsrammerne

Et vigtigt område for forbedringer er rationaliseringen af finansieringsrammerne for Horisont 2020. Dette gælder navnlig rammerne for partnerskabsinstrumenter og initiativer³¹. Interessenterne påpeger, at de mange instrumenter og initiativer og den medfølgende kompleksitet er vanskelige at forstå og kan føre til overlapninger. Ved at reformere den nuværende partnerskabsramme bør det blive muligt at udnytte deres fulde potentiale til at opfylde ambitiøse politiske mål.

I evalueringen af EIT peges der på behovet for at udvikle yderligere synergier med andre EU-initiativer i planlægningsfasen. Der er plads til at strømline de relevante mål, som EIT og VIF'erne forventes at nå ved hjælp af klare og målbare målsætninger; VIF'ernes rolle i EU's FoI-landskab bør ligeledes defineres bedre. I evalueringen af artikel 185-partnerskaberne konstaterer man, at EU's rammer for offentligt-offentligt samarbejde (P2P) er blevet overfyldt med for mange ensartede initiativer, der kører uden tilstrækkelig sammenhæng blandt P2P'erne samt mellem P2P'er og Horisont 2020. I evalueringen af artikel 187-partnerskaberne påpeger man, at de offentlig/private partnerskabers (OPP) aktiviteter skal bringes i bedre overensstemmelse med EU's politikker og de nationale og regionale politikker og der opfordres til en revision af de centrale resultatindikatorer. Ved revisionen af de kontraktlige OPP'er konstateredes der udfordringer med sammenhængen mellem kontraktlige offentlig-private partnerskaber og behovet for at udvikle synergier med initiativer som VIF'er.

ERAC mener, at det især haster med at rationalisere finansieringsordningerne, og anser P2P'er for vigtige for en mere koordineret gennemførelse af den nationale FoI og EU's FoI. I konklusionerne fra Rådet (konkurrenceevne) understreger man desuden, at det nuværende FoI-økosystem er blevet for komplekst, og at alle partnerskabsinitiativer bør

³⁰ <https://ec.europa.eu/research/openscience/>.

³¹ Horisont 2020 støtter to brede kategorier af partnerskaber, foruden FET-flagskibe og VIF'er: Den ene kategori omfatter navnlig industri, dvs. artikel 187-initiativer eller offentlig-private partnerskaber (OPP'er) og kontraktlige offentlig-private partnerskaber (kontraktlige OPP'er), og den anden navnlig medlemsstaterne, dvs. artikel 185-initiativer eller offentlig-offentlige partnerskaber (P2P), ERA-NET-aktioner, EJP-Cofund og fælles programlægningsinitiativer.

have en strategi for, hvad der sker efter endt RP-finansiering. Europa-Parlamentet slår til lyd for, at finansieringsrammerne i EU bør gøres mindre komplekse.

Lamy-Gruppen på Højt Plan prioriterer ligeledes rationalisering (# 6 Rationalise the EU funding landscape (rationalisering af EU's finansieringsrammer) inden for og uden for rammeprogrammet. Gruppen konstaterer, at rækken af finansieringsordninger for FoI risikerer at udvande topkvaliteten ved at begunstige "konkurrence mellem dem, der kender ordningerne". Den anbefaler, at man afskaffer en tredjedel af FoI-finansieringsordningerne, instrumenterne og akronymene. Mere specifikt vedrørende partnerskaber anbefaler gruppen, at man begrænser EU's samfinansiering til partnerskaber, der tydeligvis skaber resultater inden for EU's opgaver, med en forenklet og fleksibel samfinansieringsordning (# 9 Better align EU and national R&I investment (bedre samordning af EU's og nationale FoI-investeringer). Endelig anbefaler gruppen, at VIF'er skal anvendes mere konsekvent til at løse globale udfordringer ved at inddrage dem direkte i EU's FoI-program for perioden efter 2020 (# 3 Educate for the future and invest in people who will make the change (uddanne for fremtiden og investere i mennesker, som vil skabe forandringer)³².

Kommissionen ser med tilfredshed på disse vurderinger. På kort sigt vil Kommissionen bestræbe sig på at forbedre resultaterne inden for den nuværende livscyklus gennem årlige arbejdsplaner og arbejdsprogrammer i overensstemmelse med anbefalingerne i de respektive evalueringer. På længere sigt vil den undersøge mulighederne for at rationalisere EU's forskellige FoI-instrumenter og -finansieringsordninger til fordel for modtagerne uden at undergrave gennemførelsen af sine politiske mål. Et fremtidigt EIC kunne frembyde en mulighed for at strømline ordningerne for innovationsstøtte. Mulige FoI-opgaver kan bestå i at strukturere VIF'erne, så de får tydeligere mål, kommunikerer bedre og har større effekt.

Kommissionen agter også i konsekvensanalysen af det fremtidige program at undersøge metoder til at rationalisere partnerskaberne (herunder VIF'erne og flagskibe inden for fremtidige og opdukkende teknologier (FET)), styrke deres åbenhed og gennemsigtighed og knytte dem sammen med EU's fremtidige FoI-opgaver og strategiske prioriteringer. Den vil som led i en strategisk proces f.eks. overveje additionaliteten af kapaciteter, relevansen for de politiske prioriteringer, som EU, medlemsstaterne, industrien og andre interessenter er nået til enighed om, fleksibilitet, strategier, som er indbygget fra starten, for FoI-projekterne efter endt RP-finansiering og levering af resultater, der ikke kan nås gennem rammeprogrammet alene.

4. UDSIGTER

Horisont 2020 har til dato været en succeshistorie med ubestridelig merværdi for EU. På baggrund af de positive resultater af midtvejsevalueringen, feedback fra interessenter og Lamy-Gruppen på Højt Plans opfordring til "en evolution, ikke en revolution" er der snarere behov for en yderligere finpudsning og optimering end en egentlig revision af rammeprogrammet.

³² Rapporten fra Gruppen på Højt Plan om EIT påviser et klart behov for at styrke EIT-hovedkvarterets rolle som udbyder af fælles tjenester og ekspertise til VIF'erne. (https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/eit-hlg-final-report_en.pdf).

Kommissionen ser med tilfredshed på anbefalingerne fra Lamy-Gruppen på Højt Plan. Den vil medtage dem, hvor det er relevant, ved udformningen af det næste rammeprogram for at lægge et nyt ambitionsniveau for globalt lederskab inden for videnskab og innovation.